

Panium - Nomery Efatra

Fifanekena

Jeff Pippenger

2025-03-04

Tamin'ny tantaran'i Panium dia nisy fifanekena niforona teo amin'i Antiochus Magnus sy Filipo avy any Makedonia. Ny ady dia notanterahin'i Antiochus mivantana tamin'i Ptolemaiosy V, izay mbola zaza, ary i Filipo dia nandray anjara tamin'ny heviny hoe ny adiny tany amin'ny faritra hafa amin'ilay fanjakana no nanakana ny tafika hafa tsy ho tonga hamonjy an'ilay mpanjaka zaza egyptiana. Midika izany fa i Putin, ilay mpanjaka farany avy any atsimo—izay tandindonin'ilay mpanjaka zaza tao Egipta (ny hoe zaza dia midika hoe taranaka farany ara-paminaniana)—dia resin'i Trump, izay asehon'i Antiochus Magnus izay nandresy an'i Ptolemaiosy V tao Panium, ary tahaka an'i Reagan izay nandresy ny USSR tamin'ny 1989.

Filipo dia midika hoe “tia soavaly”, ary ny “soavaly” dia tandindon'ny hery ara-tafika sy ara-toekarena. Misintona kalesy ny soavaly ary itaingenan'ny miaramila, ary ny soavaly koa no mitondra entana ho any an-tsena. Ny “soavaly” dia tandindon'ny “kalesy sy sambo ary mpitaingin-tsoavaly”, izay tandindona lehibe indrindra an'i Etazonia ao amin'ny fifandraisany amin'ny maha-solontena ny mpanjakan'ny avaratra, araka ny voalaza ao amin'ny andininy faha-efapolo.

Ang kaalyado ni Trump ay may dalawang paglalarawang tipolohikal kay Felipe ng Macedonia at kay Herodes Felipe na Tetrarka. Maging si Herodes Felipe man o si Felipe ng Macedonia, itinutukoy ng sagisag ang isang umiibig sa kapangyarihang ipinagkakaloob dito ng alinman kay Cesar o kay Antiochus, ayon sa pagkakabanggit. Iniibig ni Felipe ang mga kabayo, at ang isang Felipe ay mula sa Macedonia, na humawak ng isang sentral at saligang papel sa kaharian ni Alejandro na Dakila.

Io no tanindrazany, ilay fanjakana nolovainy tamin-drainy, dia i Filipo II, ary koa ny sehatra niaingàn'ny fanjakany midadasika. Any amin'ny tapany avaratr'i Gresy no misy an'i Makedonia, ary niavaka izy ho ivon'ny fahefana ara-politika sy ara-tafika, izay nahaterahan'i Aleksandra (tany Pella, 356 tal. J.K.) sy nitaizana azy; sady izy no nanome ireo loharanon-karena voalohany, ny hery olombelona, ary ny rafitra fandaminana izay nampandeha ny fandreseny. Raha fintinina, i Makedonia no foiben'ny fanjakan'i Aleksandra—ny fiandohany, ny milina ara-tafika nampandeha azy, ary ilay faritra niorenan'ny maha-mpanjaka makedoniana azy, na dia nitombo lavitra mihoatra noho ny sisin-taniny aza ny fanjakany.

Masedonia dia maneho ny faritra avaratra amin'ny fanjakana efatra sosona an'i Aleksandra. Noho izany, ny Filipo iray dia Tetrarka, izay midika hoe “ampahany fahefatra”, ary ny Filipo iray kosa dia “ampahany iray amin'ny efatra” amin'ireo rivotra efatra ao amin'ny fanjakana talohan'i Aleksandra.

I Heroda dia maneho ilay olona mandà ny fanekena. Esao, ilay taranaka nipoiran'i Heroda, dia nandà ny fizokiany. Tany am-piandohan'ny tantaran'ny vahoaka voafidy amin'ny fanekena indrindra, Esao dia tonga tandindon'ireo izay mandà ny fanekena izay nahafatesan'i Kristy mba hankatoavana azy. Tamin'ilay fotoana indrindra izay nikasan'Andriamanitra hanitarana ny vahoakany voafidy amin'ny fanekena ho foko roa ambin'ny folo, dia nikomy Esao. Tamin'ny faran'i Israely fahiny, raha teo amin'ny hazo fijaliana ny Jiosy no nilaza fa “tsy manana mpanjaka afa-tsy Kaisara” izy, dia tonga tandindona tamin'ny farany ny firenena jiosy, dia ilay efa nasehon'i Esao ho tandindona tany am-piandohana. Ny razambe nipoiran'i Heroda dia avy amin'ny taranak'i Esao sy ny Jiosy, dia taranaka izay asehon'ny mpandika fanekena mpikomy tany am-piandohana sy ny vahoakan'ny fanekena mpikomy tany am-parany ho tandindona.

I Heroda Lehibe no nametraka ny hetra izay nitondra an'i Josefa sy Maria ho any Betlehema, ary ny iray tamin'ireo zanany telo lahy, dia i Heroda Antipasy zanak'i Heroda Lehibe, no nanjaka tamin'ny fotoana nisian'ny hazo fijaliana. Ny vanim-potoanan'ny fiainan'i Kristy hatramin'ny nahaterahany ka hatramin'ny nahafatesany dia aseho ara-tandindona amin'ny alalan'ny fianakavian'i Heroda, ka izany no manamarika io tantara io ho toy ny fotoan'ny famangian'Andriamanitra ny vahoaka voafidy, famangiana izay tsy hitan'ny Jiosy amin'ny ankapobeny.

Namono ireo zaza i Heroda Lehibe ho setrin'ny nahaterahan'i Jesosy, ka tamin'izany dia naveriny indray ny tantaran'ny nahaterahan'i Mosesy, tamin'ny fotoana namonoan'i Egipta zaza. Ny famonoana zaza voalohany dia fikasana hamono ilay voafidy nandrasana, ary ny famonoana zaza farany dia fikasana indray hamono ilay voafidy nandrasana. Mihira ny hiran'i Mosesy sy ny Zanak'ondry ireo iray alina amby efatra arivo sy efatra alina, ary ara-paminaniana ny “hira” iray dia maneho fanandramana. Miaina ao anatin'ny vanim-potoana iray izay manana fanandramana mifanandrify ireo iray alina amby efatra arivo sy efatra alina. Ny iray amin'ireo fitoviana ireo dia tonga tamin'ny 22 Janoary 1973 tamin'ny didim-pitsaran'ny Fitsarana Tampony izay namela ny fanalan-jaza tao Etazonia. Nandritra ny sivy amby efapolo taona nanaraka, dia tombanana ho 66 tapitrisa ireo mety ho isan'ireo iray alina amby efatra arivo sy efatra alina no novonoina tamin'ny alalan'ny fanalan-jaza nahazo fankatoavana avy amin'ny fanjakana federaly.

Ny fahefana dia maneho hery ara-tafika:

Ary ilay biby izay hitako dia tahaka ny leoparda, ary ny tongony dia tahaka ny tongotry ny bera, ary ny vavany tahaka ny vavan'ny liona; ary ny dragona nanome azy ny heriny sy ny seza fiandrianany ary fahefana lehibe. Apokalypsy 13:2.

Ilay dragona, izay Roma jentilisa, dia nanome zavatra telo ho an'ny fahefam-papa, dia ny “heriny sy ny seza fiandrianany ary fahefana lehibe.” Ao amin'ny andininy faha-roa ambin'ny folo, i Etazonia, ilay bibidia avy amin'ny tany, dia aseho ho mampihatra ny “fahefana” rehetran'ilay bibidia eo alohany. Kanefa ny teny hoe “fahefana” ao amin'ny andininy faha-roa dia teny grika hafa noho ilay teny nadika hoe “fahefana” ao amin'ny andininy faha-roa ambin'ny folo. Ao amin'ny andininy faha-roa, ny “fahefana” dia G1722: izay midika hoe eo anatrehan'ny (ara-bakiteny na ara-panoharana): eo anoloan'ny, eo imason'ny.

Ny teny hoe “fahefana” ao amin’ny andininy faha-12 dia teny grika hafa.

Ary ampiasainy eo anatrehany ny fahefana rehetra ananan’ily bibidia voalohany, sady ampanompoany ny bibidia voalohany ny tany sy izay monina eo aminy, dia ilay naratra mahafaty nefa sitrana. Apokalypsy 13:12.

Ny teny hoe “fahefana” G1832 eto dia midika hoe, (amin’ny hevitr’ily fahaizana); zo manokana, izany hoe hery voatolotra: fahefana, fari-piadidiana, fahafahana, hery, zo, tanjaka. Ny teny hoe “fahefana” ao amin’ny andininy faha-roa ambin’ny folo dia manondro fa ilay bibidia avy amin’ny tany no fahefana voatolotry ny bibidia avy amin’ny ranomasina—Etazonia no solontena mpisolo tena ny bibidia avy amin’ny ranomasina. Etazonia no mampihatra ny fahefana voatolotra rehetra an’ily bibidia voalohany. Ao amin’ny andininy faha-roa dia nanome zavatra telo ho an’ny papa i Roma jentilisa. Clovis dia nanome ny heriny ara-tafika sy ara-toekarena ho an’ny papa tamin’ny taona 496 tao amin’ny Adin’i Tolbiac. Constantine dia nanolotra ny “seza”n’ny fanjakana tamin’ny taona 330 ary Justinian dia namaritra ny papa ho mpanitsy ny heretika sy lohan’ny fiangonana tamin’ny alalan’ny didy navoakany tamin’ny taona 533. Clovis tamin’ny taona 496 dia tandindon’i Reagan tamin’ny taona 1989. Reagan dia tandindon’i Trump.

Araka ny fitantaran’i Gregory avy any Tours (izay nanoratra efa ho zato taona tatỳ aoriana), dia resin’ny ady i Clovis ka, noho ny fahoriany mafy, niantso ny Andriamanitry ny Katolika mba hamonjy azy. Ny vadiny, i Clotilde, dia andriambavy Burgondiana katolika izay efa nampirisika azy hiala amin’ny fanompoan-tsampy ka hiova finoana. Nivoady i Clovis fa raha mandresy izy, dia handray ny Katolisisma. Niova ny fandehan-javatra—na noho ny fitsabahan’Andriamanitra na noho ny tetika ara-tafika—ka resin’i Clovis ny Alemanni, novonoiny ny mpanjakanany, ary naparitany ny tafiny. Araka ny voadiny, dia niova ho amin’ny Katolisisma izy ka natao batisa, izay araka ny lovantsofina dia tamin’ny Andro Krismasy taona 496 tany Reims no nitranga, nataon’i Eveka Remigius (Md. Remi).

Ny fibebahany no nanamarika teboka iray nampiodina tantara, ka nahatonga an’i Clovis ho mpanjaka katolika voalohany teo amin’ireo mpanapaka jermanika (tsy tahaka ireo Visigota na Ostrogota kristiana arianina). Izany no nampifanaraka ny Franka tamin’ny Fiangonana romana, ka nahazoany ny fanohanan’ny vahoaka Gallo-romana sy ny papa. Matetika ny batisan’i Clovis no heverina ho “nahaterahan’i Frantsa” amin’ny heviny ara-panoharana, amin’ny maha-firenena katolika azy, ka mampiavaka azy amin’ireo fanjakana barbara hafa izay nifikitra tamin’ny arianisma na ny fanompoan-tsampy. Noho izany antony izany, ny Katolisisma dia miantso an’i Frantsa hoe “lahimatoa nateraky ny Fiangonana katolika”, ary koa hoe “zanaka vavy lahimatoa an’ny Fiangonana katolika.”

Rehefa tonga fahefana solontenan’ny fahefana papaly voalohany i Clovis tamin’ny taona 496, dia tandindon’i Reagan izay tonga fahefana solontena tamin’ny 1989 izy. Ao amin’ny tantaran’i Reagan sy papa Jean-Paul II dia nisy fifanekena miafina niforona mba hampiongana ny mpanjakan’ny atsimo. Hatramin’ny 1798 ka hatramin’ny lalàn’ny Alahady dia miafina ilay vehivavy janga avy any Tyro, ary izy ihany no ilay vehivavy janga izay manaraka ny fakany hatrany Makedonia, ilay fanjakana any avaratra indrindra. Izy no mpanjakan’ny avaratra, miafina

ara-paminaniana, nefa mbola milaza ho tsy mety diso ihany.

Ny papa koa dia maneho “ireo izay mahafoy ny fanekena,” izay, na dia voafina ara-paminaniana nandritra ireo ady solontena telo aza, dia hiseho amin’ny farany eo amin’ny tantaran’ny Adin’i Panium. Tamin’ny fifindrana avy amin’i Roma Imperialy ho amin’i Roma papaly, dia ambaran’i Daniela ny fotoana izay nahatongavan’i Roma mpanompo sampy teo amin’ny faran’ny androny amin’ny maha-fanjakana fahefatra azy ao amin’ny faminanian’ny Baiboly.

Fa ny sambon’i Kitima ho avy hanohitra azy; koa halahelo izy ka hiverina, ary haneho fahavinirana amin’ny fanekena masina; dia izany no hataony; eny, hiverina izy ka hifanaraka amin’izay mahafoy ny fanekena masina. Daniela 11:30.

Ao amin’ily andininy hoe “izay mahafoy ny fanekena masina” dia ny fiangonana Katolika no tondroina. Ireo izay mahafoy ny fanekena masina dia ny fiangonan’i Pergamosy araka ny fahitan’i Jaona Mpanambara, dia ily fiangonana manaiky marimaritra iraisana, izay nolazain’i Paoly fa hihintsana aloha vao haseho ily lehilahin’ny ota. Ny Katolisisma no ireo izay mahafoy ny fanekena, araka ny asehon’ily fanafihana natao tamin’ny Tenin’Andriamanitra, ary koa tamin’ny Sabata andro fahafito, izay samy niharan’ny fanafihana nifanesy hatramin’ny andron’i Constantin sy taorian’izany. Tany aloha ao amin’ny toko fahiraika ambin’ny folo dia resahina koa ny “fanekena.”

Ary ny fon’ireo mpanjaka roa ireo dia samy ho amin’ny fanaovan-dratsy, ary hilaza lainga eo amin’ny latabatra iray izy; nefa tsy hambinina izany, fa mbola ho amin’ny fotoana voatendry ihany ny farany. Dia hiverina ho any amin’ny taniny izy amin’ny harena be; ary ny fony dia hanohitra ny fanekena masina; ary hanao zava-dehibe izy ka hiverina any amin’ny taniny ihany. Amin’ny fotoana voatendry dia hiverina izy ka ho avy hankany atsimo; nefa tsy ho tahaka ny teo aloha izany, na tahaka ny any aoriana. Daniela 11:27–29.

Amin’ireo andininy ireo, ny “izy” dia miverina ho any amin’ny taniny, ary avy eo, any aoriana, dia miverina ho any amin’ny taniny indray. Ireo fiverenana roa ireo dia maneho fandresena roa, izay narahin’ny “fiverenana” amim-pandresena ho any amin’ny tanànan’i Roma. Ny voalohany dia ny Adin’i Actium tamin’ny taona 31 tal. J.K. nanohitra an’i Antony sy Cleopatra, ary ny faharoa dia taorian’ny fandravana an’i Jerosalema tamin’ny taona 70 A.D. Ny “fotoana voatendry” ao amin’ireo andininy ireo dia ny taona 330, izay manondro ny fiasaran’ily “fotoana” ara-paminaniana ao amin’ny andininy faha-efatra amby roapolo, izay mitovy amin’ny telonjato sy enimpolo taona.

Ireo mpanjaka roa izay miteny lainga eo amin’ny latabatra iray dia manao izany alohan’ny “fotoana voatendry,” “fa mbola ho amin’ny fotoana voatendry ihany ny farany.” Fanontaniana iray izay tokony hodinihina dia izao: inona no tian’ily andininy hambara rehefa milaza hoe: “Dia hiverina ho any amin’ny taniny izy miaraka amin’ny harena be”? Moa ve izany midika hoe amin’ny fotoana voatendry vao hiverina izy; sa midika hoe rehefa avy milaza lainga eo amin’ny latabatra ireo roa tonta dia hiverina izy, ka noho izany ny fiverenana dia mialoha ny fotoana voatendry.

I Uriah Smith dia manondro ireo fiverenana roa ho tamin'ny 31 tal. J.K. sy 70 taor. J.K., izay maneho tantara iray mialoha ny taona 330, dia ilay fotoana voatendry. Asongadin'i Smith koa fa ny "fiverenana" ao amin'ny andininy faha-sivy amby roa-polo dia aorian'ny 330, ary tsy mahomby izany tahaka ireo fiverenana taorian'ny ady tao Actium sy Jerosalema. Ny hevitr'izany dia izao: alohan'ny fotoana voatendry dia misy fihaonana iray izay ilazana lainga, ary manaraka izany ny fiverenan'ny iray amin'ireo mpanjaka roa izay samy efa nilaza lainga, mitondra harena be, ka avy eo izy manohitra ny fanekena masina, manao zava-dehibe, ary miverina amin'ny taona 330, izay ilay fotoana voatendry.

Avy eo izy dia manafika ny atsimo, nefa tsy hitovy amin'ny Adin'i Actium izany na amin'ny fandravana an'i Jerosalema. Ny tantaran'ny taona 70 taor. J.K. ao amin'ireo andininy dia maneho ny faran'ny vahoakan'ny fanekena nofidin'Andriamanitra, araka ny asehon'ny hoe "ny fanekena masina" ao amin'ilay andalan-teny. Ao amin'ny andininy faha-telopolo, i Roma mpanompo sampy dia miombom-pahalalana amin'ireo izay mahafoy ny fanekena masina. Ny taona 70 taor. J.K. no tena faran'i Isiraely ara-bakiteny fahiny amin'ny maha-vahoakan'ny faneken'Andriamanitra azy, ary ny andininy faha-telopolo dia manondro tantara efajato taona aty aorian'ny taona 70 taor. J.K. Ireo izay mahafoy ny fanekena ao amin'ny tantara asehon'ny andininy faha-telopolo dia ireo izay nahafoy ny fanekena nataon'Andriamanitra sy ny vahoakany kristiana. Roma papaly no fiangonana aseho ho ireo izay mahafoy ny fanekena masina ao amin'ny andininy faha-telopolo.

Fa ny sambon'i Kitima no ho avy hanohitra azy; koa halahelo izy ka hiverina, ary hitana fahatezerana amin'ny fanekena masina; izany no hataony; eny, hiverina izy ka hifandray amin'izay mahafoy ny fanekena masina. Daniela 11:30.

Andininy fahasivy amby roa-polo dia mitondra antsika ho amin'ny taona 330, izay fotoana voatendry tanteraka tamin'ny namindran'i Constantin ny renivohitra ho any Constantinople. Tamin'izany tsangam-pamantarana izany dia voasintona hiditra amin'ny ady atsimo i Roma jentilisa, nefa tsy hahomby tahaka ny tao Actium sy Jerosalema izany. Avy eo, ao amin'ny andininy fahatelo, dia notafihin'i Genseric i Roma jentilisa, izay nanomboka ny ady an-dranomasiny avy tao Kittima, izay fantatra amin'izao andro izao hoe Carthage. Ity ady natao tamin'i Roma jentilisa ity koa dia naseho ho ilay trompetra faharoa amin'ireo trompetra fito ao amin'ny bokin'ny Apokalypsy. Ireo hery efatra voalohany amin'ireo trompetra ireo dia nampiditra an'i Roma Andrefana ho amin'ny fiafarany tamin'ny taona 476. Tamin'ireo trompetra efatra voalohany ireo, ny trompetra faharoa, dia ny sambon'i Kittima, no mafy indrindra; fa i Genseric no nahazo fifehezana ny ranomasina, ary ritra ny haren'ny Fanjakana.

Voahitsaka sy ampalahelovin'ny sambon'i Kittima izy ka miverina ary tezitra amin'ny fanekena masina. Izany dia tanteraka teo amin'ny tantara nialoha ny nanomezana hery ny fahefan'ny papa tamin'ny 538, tamin'ny alalan'ny ady natao tamin'ny Tenin'Andriamanitra. Rehefa afaka izany, dia miverina izy ka "mifandray amim-pahendrena amin'izay mahafoy ny fanekena masina." Izany fifandraisana teo amin'i Roma jentilisa sy i Roma papa izany dia tanteraka tamin'ny 533 tamin'ny didin'i Justinien. Ny andininy manaraka, dia ny andininy faha-31, no manohy ny amin'ny fomba naha-"ampalaheloina" an'i Roma jentilisa. Ao amin'ny 2 Tesaloniana, Paoly dia mampianatra fa i Roma jentilisa no "nanakana" ny fitondran'ny papa tsy handray fahefana tamin'ny 538. Rehefa

ampalahelovina izy noho ny fanafihana avy any an-dranomasina izay manimba ny toekaren'ny fanjakana, dia tezitra amin'ny fanekena masina izy, ary avy eo mifandray amim-pahendrena amin'izay mahafoy ny fanekena. Ao amin'ireo andininy manaraka, ny “tafika” izay maneho ny hery nomen'i Clovis ny fahefan'ny papa tamin'ny 496, dia mitsangana ka mandoto ny fitoerana masina fiarovana, izay teo amin'ny tantara dia naneho ny tanànan'i Roma; ary avy eo i Roma jentilisa dia hanaisotra ny fivavahan'ny jentilisa (ny isan'andro) hiala amin'ny fanjakana ka hanolo izany amin'ny Katolisisma, ary avy eo dia mametraka ny fahefan'ny papa eo ambonin'ny seza fiandrianana izy tamin'ny 538.

Rehefa nomena fahefana ny papati tamin'ny taona 538, dia nanome vavolombelona ara-paminaniana izy, ary koa vavolombelona ara-tantara izay aseho ao amin'ireo andininy dinihintsika. Ny taona 538 dia tandindonin'ny 31 tal. J.K. sy ny Adin'i Actium. Ao amin'ny Daniela toko faha-valo, andininy faha-sivy, Roma jentilisa dia handresy sakana ara-jeografia telo mba handraisany ny seza fiandrianan'ny tany. Ny voalohany dia Syria any atsinanana, avy eo Joda sy Jerosalema, arahina Ejipta tamin'ny Adin'i Actium. Roma papaly koa dia hanala tandroka telo, ka ny fahatelo amin'izany dia ny Gotha izay noroahina hiala tao amin'ny tanànan'i Roma tamin'ny 538. Roma jentilisa sy Roma papaly dia manome vavolombelona roa izay manondro fa mifanaraka amin'ny 538 ny Adin'i Actium, ary ny 538 dia maneho ny lalàna alahady any Etazonia, rehefa manjaka fara tampony i Roma maoderina mandra-pifaran'ny fotoam-pitsarana.

Natapintsika ny topimaso momba ny andininy fahafito amby roapolo ka hatramin'ny fahatelo amby iray.

Ao amin'ny lahatsoratra manaraka, dia hifantoka amin'ireo andininy ireo isika ka hanomboka ny asa fampifanarahana io andalan-teny io amin'ny tantaran'ny andininy faha-iraka ambin'ny folo ka hatramin'ny faha-dimy ambin'ny folo.